

cast. *filigrana* ja 1488), «a la col·legiata --- treball de escultura a manera de *filigrana*», B. de Maldà (*Exc.*, p. 60); també s'ha usat per una mena de tela per a roba (el *jac de filigrana* forma part de la vella indumentària típica eiv. per als homes, StVicent de la Cala, 1963); *filigranar*; *filigranat*; *afiligranar*; *afiligranament*; *afiligranador*. *Filipèndula* [c. 1500], ll. *filipendula*. *Filipitxi* [1724] = cast. *filipichin* [1680], per al qual, cf. una suggerència en el DCEC, però solament la història dels teixits podrà aclarir si pot tractar-se d'it. *fili piccini* 'petits fils'.

¹ Datat a Formiguera de Capcir; RLR xxxii, 426, amb nota de Pere Vidal: «bois de longueur, de poutres; la *filata* est une poutre mince et longue dont les maçons font usage pour dresser leurs échafaudages; on l'emploie les jours de fête pour les mâts de cocagne». — ² Contaminació d'un altre mot? ¿Dissimilació en un antic dim. en *-ella*, avui perdut? Més aviat potser forma d'herència morisca, amb el canvi ben conegut per fonètica hispano-aràbiga (*EntreDL* III, 167-8). — ³ «Las *filas* son cortas y anchas [?]; *filetones* 20 palmos; *media carga*; *carga*: 30 palmos; *doblero*: *quarentén*: 40 palmos; *sesentén*: 60 palmos», aquest ja rar; Sarvisé, 1966. A la Vall de Gistau, en el mateix ordre creixent: «madero, cuadradillo, *filetón*, *media carga*, *fileta* y *carga*» (Plan, 1965). — ⁴ Molt a prop d'això es manté el sentit del seu diminutiu **fileró* a la costa marítima de l'Albufera de Val: «una tiranya és un *fileró* de corrent que no és permanent» (El Perelló, 1962).

⁵ La gran Sèquia del Pantano es divideix en: Sèquia de Benieto, *Fil* de Rafalcaí, Sèquia de Daimús, però d'aquella en diuen també *Fil de Benieto*, i després es subdivideix. — ⁶ El *Fil de l'Alfàs*, a Beniarjó, que després es subdivideix en tres *filis*: *del Barranc*, *del Riu* i *del Mig*. A l'Alqueria de la Comtessa conviu (i es deu distingir) amb el val. general *fila*: Hi ha, a part de la *Sèquia Mare*, el *Fil del Rabat*, la *Fila de Sotaia* i el *Fil del Poble*. De fet a la part Sud de la comarca ja usen més aviat *fila*: a Oliva em diuen que «El Rafalcat és una *fila* d'aigua». A Beniflà de *filis* n'hi ha dos: «*Fil de la Scala*» i «*Fil de l'Era*». També tinc noms d'Almoines i de Benirredrà, 1962-63. A l'extrem Sud val. hi ha també *filet* (Novelda) i allà no és sols nom genèric d'una mena de sèquia (*Filet Nou*, *Filet d'Alberola*), sinó que *Filet* és el nom de la font: *El Filet*, una de les tres fonts d'on parteix tot el regatge del terme (1963). — ⁷ En el nostre domini *fila*, en el castellà *ila* (ortogràficament *bila*). A Guardamar m'expliquen: «una quadra és [una divisió agrària]: lo que va des d'un camí a una *fila de r̄ék*» (1963). — ⁸ I per això també devien dir a la dona que massa deixava la *filosa*, una *desfilosada* per 'desvagada, poc amiga de treballar': tota la quadrilla de tontes i *desfilosaes*, MGadea ⁵⁵ (T. del Xè I, 289). — ⁹ Definició embullada: «a *filocs*: coses filamentosos, com els cabells, certes plantes, etc., que a lo millor s'enreden i fan nucs o capdells, que diuen *filocs*», localitzant-ho a Benassal i Portell. Però sembla que ací se li han encreuat men-

talment tres o quatre coses diferents, d'una banda el substantiu, *filoc* que veiem exemplificat en el passatge de *Seidia*, amb una locució adverbial a *filocs* [p. ex. dient *això ix a filocs*]; de l'altra, un mot *piloc*, usat a Morella, que ajunta amb el mot de Portell (afegint-hi «a Morella diuen a *pilocs*»); i un *filloc*, que localitza a Benassal, definint-lo «un *filloc* d'albarzers, d'herba, etc.: un capdell, un menat d'eixes coses». Sembla que hi ha, doncs, tres mots merament parònims, i de sentit que ell tendeix a confondre, amb aqueix «a lo millor ---», que només *piloc* significa el «nuc o capdell», i que deu ser aquest el que s'usa adverbialment a *pilocs*. — ¹⁰ Ja en l'autògraf; i igual 1.ª ed., p. 64; 3.ª ed., p. 80.14. Curiosos que no ho trobem en altres obres d'ell, ni n'hi hagi notícia en altres fonts catalanes; car el seu lèxic, quan s'apartava del comú, es fundava sempre en coses de llenguatge tradicional, quasi sempre barceloní o empordanès, i no obstant ací coincideix colpidorament amb el sentit del *filoc* del Maestrat. — ¹¹ FEW III, 537b, § 4, i nota 78 (errada per 79). — ¹² Hi afegeix una variant *filórzə* Mall. i Emp., i una acc. 'espècie de llançadora', fundada en Pons, *Vocab. dels Teixits*, BDC IV, 106, sense confirmació ben autoritzada i que *AlcM* posa a tort com la bàsica. — ¹³ Si ha existit un campid. *filòsa* (o sigui *-òza*), que MLWagner (*DixEtSdo.*) deixa com a insegur, seria manlleu del mot català en aquesta acc., car solament figura en Spano (I, 214) amb la definició «reticella». I cf. la nota 1. — ¹⁴ No cal dir que *filós* no és adjectiu suposat. Oc. ant. *filos* «filandreux» (PDPF), *AlcM* el posa amb equivalència que fa *filis*, *hilachoso* i el *DFa*. «que fa *fila*»: o sigui que té mala *fila*, i llavors només hi hauria relació indirecta; i no ho sé, sinó que els noiets de Barcelona tractàvem a les noiets de «mico *filós!*» (c. 1912) quan eren esquerpes i es mostraven poc avinents i una mica deixades d'aspecte; però com que mai no ho he sentit més que en aquesta combinació amb *mico*, em pregunto, puix que el *mico* necessàriament té mala *fila*, si aqueix improperi no es referiria més aviat als pèls i filagarses de la cara dels micos petits. Més interessant és un derivat que intriga per la seva terminació: *filosello*, que *AlcM* documenta en «mitges de *filosello*» a la *Tarifa dels preus de les teles --- que entren en lo Principat de Catalunya y Comtats de R. y C. conforme han de pagar los drets del General ---*, ed. de 1704 (però puix que es tracta de la Generalitat amb sobirania encara sobre Rosselló i Cerdanya, sembla que és una tarifa anterior al Tractat dels Pirineus); d'allí en efecte ho degué traure Lab. 1839, que defineix *filosello* (també amb *-o* com «tela de llana y seda, cast. *filoseda*»); el *DAG*. escriu *filosella* «roba d'estam i seda», atribuint-ho a Mallorca; i *AlcM*, segons una notícia que cita de la *Revista de Menorca*, diu que es fabricava en aquesta illa: de les Illes havia de venir en efecte puix que era tela que «entrava en lo Principat i Comtats», segons la Tarifa, i per tant no s'hi fabricava. Ara bé és la forma amb *-o* i